

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Kätlin Beilmann

RÜHMAÕPETAJATE HINNANGUD KOOSTÖÖLE MUUSIKA- JA
LIIKUMISÕPETAJATEGA NING TEISTE RÜHMADE ÕPETAJATEGA TARTU JA
JÕGEVA LINNA LASTEAEDADE NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: alushariduse dotsent Merle Taimalu

Tartu 2020

Rühmaõpetajate hinnangud koostööle muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega Tartu ja Jõgeva linna lasteaedade näitel

Resümee

Lasteaiaõpetajad on oma rühma siseselt küll alati koostööd teinud, kuid pole teada, kuivõrd teevad rühmaõpetajad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised on lasteaia rühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes, kuidas nad hindavad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega, milliseid koostöövorme rühmaõpetajad kasutavad ning millised tegurid soodustavad ja takistavad rühmaõpetajate arvates koostööd. Eesmärgi saavutamiseks viidi 2020. aasta veebruaris läbi uurimus paber kandjal ankeediga, millele vastas 65 rühmaõpetajat Tartu ja Jõgeva linna lasteaedadest. Uuringu tulemustest selgus, et rühmaõpetajad peavad oluliseks õpetajatevahelist rühmaväliseid koostööd ning soovivad seda teha. Rühmaõpetajate hinnangul olid nende suhted koostöised ja toetavad nii muusika-, liikumisõpetajaga kui ka teiste rühmade õpetajatega. Kõige olulisemaks koostööd soodustavaks teguriks pidasid rühmaõpetajad ühiseid eesmärke õppe- ja kasvatustöös ning õpetajate arvates takistas koostööd kõige enam ajapuudus. Rühmaõpetajad rakendasid rühmaväliselt nii igapäevast kui professionaalset koostööd, mõlema koostöö alaliigi puhul esines sagedamini ja harvemini kasutatavaid koostöövorme. Kõige rohkem esines rühmaõpetajate hinnangul informatsiooni vahetamist ning üsna vähe üksteise õppetegevuste vaatlemist ja tagasisidestamist.

Märksõnad: õpetajatevaheline koostöö, koostööd soodustavad ja takistavad tegurid, koostöövormid

Evaluations of kindergarten teachers' on collaboration with music and movement teachers and with other teachers on the example of kindergartens in Tartu and Jõgeva city

Abstract

Kindergarten teachers have always collaborated inside the classroom, but it is unknown to what extent they collaborate with music and movement teachers and with other kindergarten teachers. The aim of this bachelor's thesis was to find out which are kindergarten teachers' attitudes towards teacher collaboration outside the classroom, how they assess collaboration with music and movement teachers and with other kindergartens teachers, what kind of collaboration forms they use and which factors promote and hinder the collaboration in their opinion. The study was conducted with questionnaires in February 2020 to achieve the goal. 65 kindergarten teachers from Tartu and Jõgeva city answered to the questionnaires. The results of the study showed that kindergarten teachers consider teacher collaboration important and they are willing to do it. It was also found that kindergarten teachers' interactions with music and movement teachers and with other kindergarten teachers were cooperative and supportive. In teachers' opinion, the most important promoting factor in teacher collaboration was common goals of schooling and education and lack of time was the factor which hindered teacher collaboration the most. Kindergarten teachers used everyday collaboration as well as professional collaboration and in both collaboration aspects there were forms which kindergarten teachers used more often and less often. The most frequently used collaboration form was information exchange and quite rarely used forms were observing one another teaching and giving feedback.

Keywords: teacher collaboration, promoting factors in collaboration, hindering factors in collaboration, forms of collaboration

Sisukord

| | |
|--|----|
| Resümees | 2 |
| Abstract | 3 |
| Sissejuhatus | 5 |
| Teoreetiline ülevaade | 6 |
| <i>Õpetajatevahelise koostöö mõiste, olemus ja olulisus</i> | 6 |
| <i>Õpetajatevahelise koostöö erinevad vormid</i> | 8 |
| <i>Õpetajatevahelist koostööd soodustavad ja takistavad tegurid</i> | 10 |
| <i>Uurimisprobleem, uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused</i> | 12 |
| Metoodika | 13 |
| <i>Valim</i> | 13 |
| <i>Mõõtevahendid</i> | 14 |
| <i>Protseduur</i> | 15 |
| Tulemused | 17 |
| <i>Rühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes</i> | 17 |
| <i>Rühmaõpetajate hinnangud õpetajatevahelisele rühmavälisele koostööle</i> | 18 |
| <i>Õpetajatevahelises rühmavälises koostöös kasutatavad vormid</i> | 18 |
| <i>Õpetajatevahelist rühmavälisest koostööd soodustavad tegurid rühmaõpetajate arvates</i> | 20 |
| <i>Õpetajatevahelist rühmavälisest koostööd takistavad tegurid rühmaõpetajate arvates</i> | 21 |
| Arutelu | 22 |
| <i>Rühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes</i> | 22 |
| <i>Rühmaõpetajate hinnangud õpetajatevahelisele rühmavälisele koostööle</i> | 23 |
| <i>Õpetajatevahelises rühmavälises koostöös kasutatavad vormid</i> | 24 |
| <i>Õpetajatevahelist rühmavälisest koostööd soodustavad ja takistavad tegurid rühmaõpetajate arvates</i> | 25 |
| <i>Töö piirangud, praktiline väärtus ja soovitus edaspidisteks uurimusteks</i> | 26 |
| Tänuõnad | 27 |
| Autorsuse kinnitus | 27 |
| Kasutatud kirjandus | 28 |
| Lisad | 31 |
| <i>Lisa 1. Ankeet lasteaia rühmaõpetajatele</i> | |
| <i>Lisa 2. Skaalaga küsimuste detailsed uurimistulemused</i> | |

Sissejuhatus

Koostöö on haridussüsteemi edu üks võti (Eesti elukestva õppe strateegia 2020, *s.a.*), mistõttu on Haridus- ja Teadusministeerium käivitanud programmi, mille raames toetatakse ka õpetajate omavahelist koostööd aine õpitulemuste ja võtmepädevuste lõimimisel ning üksteiselt õppimist (Üldharidusprogramm 2018-2021: õppekava ja õppekorraldus, *s.a.*). Lasteaiaõpetaja kutsestandardi kohaselt peab õpetaja tegema mitmel viisil kolleegidega koostööd, näiteks jagama oma teadmisi ja kogemusi ning tegutsema õpikogukonnas meeskonnaliikmena, mille eesmärgiks on enda ja kolleegide professionaalne areng ning lapse arengu toetamine (Kutsestandard: Õpetaja, tase 6, 2020).

Nüüdisaegse õpikäsituse kohaselt ei peaks õpetamine ja õppimine piirduma ainult faktiteadmistega, vaid oluline on koostöös teistega õppida õppima ja probleeme lahendama. Õpetaja ei ole 21. sajandil üksnes infoallikas, vaid tema ülesandeks on luua seoseid ja kujundada väärtushinnanguid ning muuhulgas arendada õppijate koostööoskusi (Eesti elukestva õppe strateegia 2020, *s.a.*). Samuti on lasteaiaõpetaja kutsestandardis öeldud, et õpetaja ülesanne on toetada laste koostööoskuste arengut ning soodustada ühtsustunnet rühmas ja haridusasutuses (Kutsestandard: Õpetaja, tase 6, 2020). Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) kohaselt on üheks õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavaks tulemuseks, et 6-7aastane laps oskab teistega arvestada ja teha koostööd. Koostööoskuseid on võimalik õpetada ainult siis, kui õpetajad ka ise praktiseerivad seda, mida nad lastele õpetavad. Seega, õpetajad peaksid olema lastele ühtse kollektiivina töötades eeskujuks (Coke, 2005).

Eestis on varasemalt uuritud nii kooli kui ka lasteaia pedagoogilise personali vahelist koostööd Tallinna ja Tartu Ülikooli lõputöodes. Enamasti on tegu kvalitatiivsete uuringutega. Näiteks, uuritud on lasteaiaõpetajate ja õpetaja abide/assistentide koostööd (Kajak, 2016; Martsik, 2014; Treal, 2014; Vetema, 2015), õpiabirühma ja tavaklassi õpetajate vahelist koostööd (Kilp, 2016), lasteaiaõpetajate ja eripedagoogi koostööd (Karindi & Tamm, 2019). Samuti on uuritud lasteaiaõpetajate enesetõhususe seoseid õpetajate kollektiivse tõhususega (Kasak, 2014) ning klassiõpetajate enesetõhususe seoseid kolleegidega koostööga (Sukamägi, 2019). Autorile teadaolevalt on aga tehtud vähe uurimusi, mis keskenduvad konkreetselt õpetajatevahelisele koostööle. Tartu Ülikoolis on viidud läbi uurimus õpetajatevahelisest koostööst üldhariduskoolides (Kõõra, 2016), LP-mudeli kasutamise mõjust õpetajate koostööle (Väljak, 2016) ning Tallinna Ülikoolis tegevusuuring õpetajatevahelisest koostööst lasteaed-alkkoolis (Männik, 2018).

TALIS 2018. aasta uuringu tulemused näitasid, et kolmanda kooliastme õpetajate koostöö toimub pigem igapäevase koostöö näol ning professionaalset koostööd esineb tunduvalt vähem (Taimalu, Uibu, Luik, Leijen & Pedaste, 2020). Ka Sukamäe (2019) uuringust selgus, et klassiõpetajate vahelises koostöös esines rohkem igapäevast teabevahetust ja töö koordineerimist kui professionaalset koostööd. Samas leiti Kõõra (2016) uuringust, et üldhariduskoolide õpetajad pidasid oluliseks ja rakendasid mõlemat koostöövormi, nii professionaalset koostööd kui ka igapäevast teabevahetust ja töö koordineerimist. Samuti vähendas nende arvates õpetajatevaheline koostöö oluliselt töökoormust ning toetas õpetaja professionaalset arengut.

Lasteaias on kaks õpetajat oma rühma siseselt kogu aeg koostööd teinud, kuid viimastel aastatel on fookusesse tõusnud just õpetaja abide kaasamine õppe- ja kasvatustegevustesse, seega on rohkem tähelepanu pööratud rühmasisesele meeskonnatööle. Nagu ka eelpool mainitud, on viidud läbi mitu uurimust lasteaiaõpetajate ja õpetaja abide/assistentide koostööst (Kajak, 2016; Martsik, 2014; Treal, 2014; Vetema, 2015). Samas pole autorile teadaolevalt lähemalt uuritud õpetajatevahelist rühmavälist koostööd, st kuivõrd teevad rühmaõpetajad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega. Kuigi rühmasisene koostöö on lasteaia ülioluline, võib üksnes kahe õpetaja vaheline koostöö võrreldes rühmavälise koostööga jääda üksluiseks ja pinnapealseks. Rühmaväline koostöö loob õpetajatele rohkem võimalusi kolleegidelt õppimiseks, oma õpetamisviiside täiendamiseks, õppevaldkondade efektiivsemaks lõimimiseks ning seeläbi alushariduse kvaliteedi arendamiseks.

Teoreetiline ülevaade

Õpetajatevahelise koostöö mõiste, olemus ja olulisus

Antud töös mõistetakse koostöö all õpetajatevahelist rühmavälist koostööd ning õpetajate puhul mõeldakse lasteaia rühmaõpetajaid ning muusika- ja liikumisõpetajaid. *Õpetajate* sünonüümina kasutatakse käesolevas töös *kolleege*.

Koostöö tähendab eesmärgistatud tegevust, kus töötatakse koos ning tegutsetakse ühise eesmärgi nimel, milleks on lapse heaolu tagamine (Uggur, 2011). Koostöö mõiste on tihedalt seotud kollegiaalsuse mõistega, kuid need pole siiski identsed. Koostöö viitab kolleegide koostöistele tegevustele tööga seotud eesmärkidel, kollegiaalsus näitab aga kolleegide vaheliste suhete kvaliteeti. Koostöö ja kollegiaalsus mõjutavad teineteist vastastikku. Nimelt,

koostöö sõltub kolleegide vaheliste suhete kvaliteedist, samas aitavad koostöised tegevused tugevdada kollegiaalsust (Kelchtermans, 2006).

Õpetajatevaheline koostöö on oluline õpetaja professionaalse arengu seisukohalt (Kõõra, 2016; Taimalu *et al.*, 2020; Übius, Kall, Loogma & Ümarik, 2014) ja samas mõjutab koostöö õppijate edukust (Reeves, Pun & Chung, 2017; Väljak, 2016). Koostöö võimaldab õpetajatel jagada ideid, teadmisi ja kogemusi (Williams, 2010), üksteiselt õppida ja lahendada koos probleeme (Johnson, Kraft & Papay, 2012; Väljak, 2016) ning saavutada ühiseid eesmärke (Egodawatte, McDougall, Stoilescu, 2011). Koostöös teiste õpetajatega on võimalik õpetamistegevuste üle reflekteerida (Kõõra, 2016; Williams, 2010), mistõttu õpetajad saavad õppetegevuste üle arutleda ja teha kindlaks, millised õpetamismeetodid on kõige tõhusamad (Voelkel, 2011). Koostöö tulemusel suureneb uute õpetamismeetodite kasutamine (Übius *et al.*, 2014) ning õpetajad saavad enesekindlamaks enda õpetamiskustes (Williams, 2010). Samuti mõjutab õpetajatevaheline koostöö positiivselt õpetajate töörahulolu ning enesetõhusust (Übius *et al.*, 2014; Taimalu *et al.*, 2020).

Kuna kolleegid mängivad olulist rolli õpetajate professionaalses arengus, siis tuleb hoolitseda selle eest, et pedagoogilises personalis oleksid õpetajad, kes jagavad ühiseid põhiväärtusi ja on pühendunud enda õpetamispraktika arendamisele, nii individuaalselt kui ka kollektiivselt. Haridusasutuses peab olema kultuur, mis julgustab kõiki õpetajaid oma teadmisi ja õpetamistegevusi jagama (Johnson *et al.*, 2012). TALIS 2013. aasta uuringus leiti positiivseid seoseid enesetäiendamise viiside ja kooli koostöökultuuri ning õpetajate koostöö kahe alaliigi vahel. Kooli koostöökultuuri all mõistetakse koolis valitsevat koostööle suunatud kultuuri, millele on iseloomulik vastastikune toetus ning aktiivselt osalemine kooli puudutavates otsustes. Eesti puhul avaldasid kõige positiivsemat mõju õpetajate koostöö aspektidele kolm enesetäiendamisviisi: individuaalne/koostööl põhinev uurimistöö, mentorlus/kolleegide juhendamine ning vaatlusviisidid teistesse koolidesse. Seega võib öelda, et nende enesetäiendamisviiside toetamine aitaks tugevdada õpetajate omavahelist koostööd. Samuti leiti, et kooli koostöökultuuri tugevus mõjutab ka õpetajate koostöö tugevust (Übius *et al.*, 2014).

Lasteaiaõpetaja kutsestandardi kohaselt peab õpetaja reflekteerima oma tööd ning analüüsima oma õpetamise mõju, kaasates selleks kolleege ja osaledes õpikogukondades. Samuti on õpetaja ülesandeks teha muudatusi õppe- ja kasvatustöös lähtuvalt saadud tagasisidest õppetegevuste- ja tulemuste kohta. Õpetaja peab analüüsima oma professionaalset arengut, olles seejuures avatud tagasisidele ning arvestama sellega enesearengu kavandamisel. Samuti on õpetaja ülesandeks anda konstruktiivset tagasisidet ka teistele kolleegidele

(Kutsestandard: Õpetaja, tase 6, 2020). On oluline, et õpetajad saaksid oma õpetamise kohta tagasisidet erinevatel viisidel, et sellel oleks positiivne mõju õppetegevustele. TALIS 2018. uuringus leiti, et kolmanda kooliastme õpetajad saavad tagasisidet kõige sagedamini kooli juhtkonnalt, vähem kolleegidelt ja koolivälistelt isikutelt. Võrreldes TALIS 2013. aasta uuringuga on vähenenud õpetajate osakaal, kes on saanud tagasisidet erineval moel. Kõige rohkem antakse õpetajatele tagasisidet tundide vaatluse põhjal ning kõige vähem reflekteerivad õpetajad ise oma tööd. Tagasiside saamine oma õpetamistegevuse kohta on eriti oluline algaja õpetaja jaoks, nimelt märkasid algajad õpetajad selle positiivset mõju 12% võrra rohkem kui üle viie aastase tööstaažiga õpetajad (Taimalu *et al.*, 2020).

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) kohaselt lõimitakse õppe- ja kasvatusgevuse kavandamisel ja läbiviimisel erinevaid tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine, kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning liikumis-, muusika- ja kunstitegevused. Sellest lähtuvalt on oluline, et rühmaõpetajad teeksid sisulist koostööd eelkõige muusika- ja liikumisõpetajatega, aga ka teiste rühmade õpetajatega, et laste arengut paremini toetada ning pakkuda neile kvaliteetsemat alusharidust. Kõõra (2016) uuringus leidsid üldhariduskoolide õpetajad, et tänu omavahelisele koostööle muutub erinevate õppeainete lõimimine efektiivsemaks, kuna teemad kinnistuvad õpilastel paremini ja nad loovad ainetevahelisi seoseid. Seega võib öelda, et õpetajatevaheline koostöö on oluline, kuna see võimaldab õppevaldkondi tõhusamalt lõimida.

Õpetajatevaheline rühmaväline koostöö võib avaldada positiivset mõju ka kogunud ja noorte õpetajate vahel. Nimelt, Kõõra (2016) uuringust selgus, et noore kooliõpetaja jaoks oli tööga alustamisel oluline vanemate kolleegide toetus, kuna nad jagasid temaga erinevaid õppemeetodeid- ja materjale. Samas pidasid kogenumad õpetajad oluliseks koostööd nooremate kolleegidega, kes jagasid nendega ülikoolist saadud teadmisi, uusi võimalusi ja programme tundide rikastamiseks ning abistasid digivahendite kasutamisel.

Õpetajatevahelisel koostööl on palju kasutegureid eelkõige õpetajate endi jaoks, nimelt võimaldab see neil end õpetajana pidevalt professionaalselt arendada, suurendada töörahulolu ning saavutada seatud eesmärgid. Samuti võimaldab õpetajavaheline koostöö laste arengut paremini toetada ning arendada alushariduse kvaliteeti, mis on ühtlasi ka lasteaiaõpetajatöös peamiseks eesmärgiks.

Õpetajatevahelise koostöö erinevad vormid

Kutsestandard: Õpetaja, tase 6 (2020) sätestab lasteaiaõpetajale kolleegidega koostöö tegemise nõude mitmete koostöövormide näol. Näiteks, õpetaja ülesandeks on tegutseda

õpikogukondades, et toetada enda ja kolleegide professionaalset arengut ning selle läbi ka laste arengut. Õpetaja peab jagama kolleegidega oma teadmisi ja kogemusi, olles pühendunud koostöö tegemisele. Õpetajalt eeldatakse kolleegide nõustamist lapse toetamisel õpiprotsessis, õppekeskkonna- ja materjalide kohandamisel ning digivahendite leidmisel ja kasutamisel. Õpetaja ülesandeks on kaasata tugispetsialiste ja kolleege ning teha nendega koostööd abi- ja toetusvajaduse kindlaks tegemisel, õppe- ja arendustegevuse kavandamisel ning elluviimisel. Koostöövormidest on nimetatud veel koostöiselt otsuste tegemist, koostööks vajalike suhtevõrgustike loomist ning koostöö tõhususe analüüsimist.

Teistes uurimustes on koostöövormidena välja toodud ka ideede ja teadmiste jagamine, üksteise õpetamine ning õppekava koos arendamine (Shah, 2011); arutlemine, kuidas õpetada koos teiste õpetajatega teatud teemat; enda õpetamiskogemuste jagamine ning teiste õpetajatega koos töötamine, et proovida uusi ideid (Reeves *et al.*, 2017). Martsiku (2014) uuringus pidasid lasteaiaõpetajad ja õpetaja abid koostöö tegemiseks ka näiteks läbirääkimisi, ürituste korraldamist ja läbiviimist, teiste arvamuste kuulamist ja nendega arvestamist, ühistest kokkulepetest kinnipidamist, kompromisside ja tulemuste saavutamist ning õppevahendite ja materjalide jagamist.

TALIS 2018. aasta uuringus jaotati kaheksa õpetajate koostöövormi kahte kategooriasse: igapäevane koostöö ja professionaalne koostöö. Igapäevase koostöö alla kuulusid teatud õpilaste õppeedukuse üle arutlemine, meeskonna koosolekutel osalemine, koostöö õpetajatega koolis tagamaks, et õpilaste õppeedukust hinnataks ühtsete standardite alusel ning kolleegidega õppematerjalide vahetamine. Professionaalse koostöö vormideks olid koostööl põhinevas professionaalses enesearenduses osalemine, erinevate klasside ja vanuserühmade ühistegevustes osalemine, samas klassis ühtse meeskonnana õpetamine ning teiste tundide vaatlemine ja nende tagasisidestamine. Uuringust selgus, et kolmanda kooliastme õpetajate koostöö toimus pigem igapäevase koostöö näol ning professionaalset koostööd esines tunduvalt vähem. Nimelt, 34% Eesti õpetajatest märkis, et ei vaatle mitte kunagi kolleegide tunde ega anna neile tagasisidet ning 33% õpetajatest ei õpeta mitte kunagi ühtse meeskonnana samas klassis (Taimalu *et al.*, 2020). Ka Sukamäe (2019) uuringust leiti, et klassiõpetajate vahelises koostöös esines rohkem igapäevast teabevahetust ja töö koordineerimist kui professionaalset koostööd. Sõltuvalt tegevusest tegi professionaalset koostööd umbes 20-40% klassiõpetajaid korra aastas või vähem ning osa õpetajaid ei teinud seda üldse.

Männiku (2018) ühes lasteaed-alkkoolis läbi viidud tegevusuuringust selgus algselt, et õpetajatevaheline koostöö toimus seal ainult rühma- või koolisisiselt ning üksnes

infovahetamise ja ühissündmuste korraldamise tasemel, seega sisulist kogemuste jagamist ja analüüsimist ei toimunud ning õpetajad ei pidanud vajalikuks organiseeritud kohtumisi. Tegevusuuringu käigus viidi aga lasteaed-alkkoolis sisse organiseeritud koostööaeg (regulaarsed õpetajate kohtumised), kus igal korral arutleti kogu kollektiivi ühendava ja puudutava probleemi üle, analüüsiti võimalikke lahendusi ning tehti järeldusi. Koostööaja sisseviimise tulemusena muutus õpetajate nägemus omavahelisest koostööst. Nimelt hakkasid õpetajad koostöökohtumisi rohkem väärtustama ja rakendama kogetut ka rühma- või klassitöös ning soovisid koostööaja jätkamist. Seega, pärast koostööaja sisseviimist toimus asutuseülene koostöö mitte enam ainult ühissündmuste korraldamise kaudu, vaid koostöökohtumiste näol.

Õpetajatevaheline koostöö võib seega toimuda erinevate koostöövormide näol. Osa neist on igapäevaselt rakendatavad (näiteks infovahetus, õppemetoodiliste materjalide vahetamine), kuid mitmed koostöövormid eeldavad õpetajalt suuremat pühendumist ja vajalikke ressursse (näiteks kolleegide tundide külastamine ja neile tagasiside andmine, osalemine koostööl põhinevas professionaalses enesearenduses).

Õpetajatevahelist koostööd soodustavad ja takistavad tegurid

Igas organisatsioonis peab olema liikmete vahel koostöövaim, mis julgustab personali toetama uusi ideid, ettepanekuid ja seisukohti (Shah, 2011). Selleks, et kolleegide vaheline koostöö toimiks, peavad neil olema ühised eesmärgid ning ülioluline on omavaheline usaldus (Martsik, 2014; Shakenova, 2017; Treal, 2014). Koostööd soodustavad tegurid on ka valmisolek koostööks ja positiivne hoiak selle suhtes, koostöö olulisuse mõistmine, õpetajate omavaheline sobivus, head suhtlemisoskused ning kogemus koostöö tegemises (Main, 2007). Martsiku (2014) uuringus osalenud õpetajate ja õpetaja abide arvates soodustas koostööd ühine aeg aruteludeks ja planeerimiseks, ühisürituste korraldamine ja läbiviimine ning reeglitest ja kokkulepetest kinni pidamine. Olulised koostööd soodustavad tegurid on head omavahelised suhted (Kõõra, 2016; Martsik, 2014; Treal, 2014), juhtkonnapoolne toetus (Jao & McDougall, 2016; Kajak, 2016), koostööalased koolitused õpetajatele, paindlikkus (Kõõra, 2016; Main, 2007), õpetajate soov teha koostööd (Karindi & Tamm, 2019) ning koostöösse vastastikku ja võrdselt panustamine (Kõõra, 2016).

Samuti toetavad õpetajate koostööd ametlikud ja mitteametlikud kohtumised kolleegidega, vastastikune austus, initsiatiiv ja positiivne hoiak õpetamise suhtes (Shakenova, 2017). Koostööd soodustavad tegurid on veel üksteisega arvestamine ning kõigi osapoolte arvamuste ära kuulamine (Martsik, 2014; Treal, 2014). Kõõra (2016) uuringus osalenud

Üldhariduskoolide õpetajad pidasid koostöö eeldusteks vajadust teha koostööd ning oskust sõnastada selgelt oma mõtteid ja soove. Õpetajate arvates olid koostööd soodustavad isikuomadused kompromissivalmidus, ausus ja ärakuulamisoskus. Osa uurimuses osalenud õpetajatest arvab, et suurem kollektiiv soodustab koostööd, kuna siis on rohkem inimesi, kellega suhelda ja koostööd teha. Samas peeti vastupidiselt väikest kollektiivi koostöö soodustajaks, kuna kõik õpetajad tunnevad üksteist lähemalt ning puutuvad omavahel rohkem kokku. Samuti soodustas õpetajate arvates koostööd töökeskkond koos vajalike ruumide ja tehnoloogiliste võimalustega. Lisaks pidasid õpetajad oluliseks igapäevaseks kohtumiseks kohta, kus vahetada infot, suhelda ning teha koostööd. Õpetajate arvates oli väga tõhus koostöö soodustaja internet, mille kaudu on võimalik näiteks jagada isiklikke või internetis leitud materjale ning edastada infot.

Koostöö tegemisel võib aga olla mitmeid takistavaid tegureid. Nendeks võivad olla vähene infovahetus (Martsik, 2014; Treal, 2014), koostööalase väljaõppe puudumine, isiklikud probleemid, motivatsiooni puudumine (Forte & Flores, 2014), üksteisest mööda rääkimine (Martsik, 2014) ning ühiste eesmärkide puudumine (Treal, 2014). Samuti takistab õpetajatevahelist koostööd vastumeelsus ja negatiivne hoiak koostöö suhtes, õpetajate vastuolulised iseloomud ja erimeelsused ning üheks suurimaks takistuseks koostöö tegemisel peetakse suurest töökoormusest tingitud ajapuudust (Jao & McDougall, 2016; Karindi & Tamm, 2019). Koostööd takistavad tegurid on veel kogemuste puudumine koostöö tegemisest, õpetajate erinevad õpetamisfilosoofiad, puudulikud konflikti lahendamise oskused, järjepidevuse puudumine ning puudulikud suhtlemisoskused (Main, 2007). Kõõra (2016) uuringus osalenud üldhariduskoolide õpetajad pidasid koostööd takistavateks isikuomadusteks oma soovide ja plaanide liigset pealetükkivust, ükskõiksust, kohusetunde puudumist, kahepalgelisust, sõnapidamatust, mugavust ja passiivsust. Samuti leiti, et koostööd takistab ebavõrdne panustamine koostöösse ja vaid iseenda huvidega arvestamine. Õpetajate arvates mõjutas koostööd kollektiivi ja õpetaja vanus. Näiteks, noored õpetajad ei julge sageli vanematelt kolleegidelt abi küsida ning üritavad ise probleemide lahendamise või meetodiliste materjalide leidmisega hakkama saada. Samas ei märka vanemad kolleegid ka ise noorele õpetajale abiks olla, kuna arvatakse, et vahetult ülikooli lõpetanu tuleb värskelt omandatud teadmiste abil ise toime.

Leonardi ja Leonardi (2003) uuringus tõid õpetajad välja koostöö toetamiseks mitmeid soovitusi: koostöö tegemise võimaluste laiendamine, ootuste seadmine koostöös, rahastamise suurendamine koolitustest osavõtmiseks, õpetajate paberitöö vähendamine, veebipõhiste õpetajate suhtlusvõrgustike loomine, õpetajate arvu suurendamine, praktilisemate kursuste

loomine ning õpetajate soovitude kuulamine. Kõõra (2016) uuringus osalenud üldhariduskoolide õpetajate arvates toetaks nende omavahelist koostööd ning professionaalset arengut juhtkonna poolt organiseeritud kolleegide tundide vaatlemine ja tagasisidestamine, mille kaudu on õpetajatel võimalus õppida justkui märkamatu. Martsiku (2014) uuringus osalenud õpetajate ja õpetaja abide arvates võiks koostöö parendamiseks toimuda rohkem koosolekuid, ühisüritusi ja ühiseid koolitusi, millest kõik töötajad saaksid osa võtta.

Eelneva põhjal võib öelda, et õpetajatevahelist koostööd võivad soodustada ja takistada paljud erinevad tegurid. Osa neist on õpetajatest endast tulenevad (näiteks valmisolek koostööks ja positiivne hoiak selle suhtes), kuid samas on ka õpetajaväliseid tegureid, mis ei sõltu õpetajatest ning mida nad ise kergesti muuta ei saa (näiteks juhtkonnapoolne toetus, suurest töökoormusest tingitud ajapuudus).

Uurimisprobleem, uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Käesoleva bakalaureusetöö uurimisprobleem seisneb selles, et lasteaiaõpetajad on oma rühma siseselt küll alati koostööd teinud, kuid pole teada, kuidas teevad õpetajad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised on lasteaia rühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes, kuidas nad hindavad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega, milliseid koostöövorme rühmaõpetajad kasutavad ning millised tegurid soodustavad ja takistavad rühmaõpetajate arvates koostööd. Uurimuse eesmärgist lähtuvalt otsiti töös vastust viiele uurimisküsimusele:

1. Millised on lasteaia rühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes?
2. Kuidas hindavad rühmaõpetajad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega?
3. Milliseid koostöövorme kasutavad rühmaõpetajad õpetajatevahelises rühmavälises koostöös?
4. Millised tegurid soodustavad rühmaõpetajate hinnangul õpetajatevahelist rühmaväliseid koostööd?
5. Millised tegurid takistavad rühmaõpetajate hinnangul õpetajatevahelist rühmaväliseid koostööd?

Metoodika

Uurimuses kasutati kvantitatiivset uurimisviisi, kuna see võimaldas uurida rühmaõpetajate hinnanguid õpetajatevahelise rühmavälise koostöö kohta. Samuti oli kvantitatiivne uurimisviis sobiv seetõttu, et andmeid sooviti koguda üsna suure hulga vastajate käest.

Valim

Uurimuses osales kokku viis lasteaeda, millest kaks asusid Jõgeva ja kolm Tartu linnas. Uurimuses kasutati mugavusvalimit. Eesmärgiks oli, et valimi suurus oleks vähemalt 50 rühmaõpetajat. Jõgeva linna kaks lasteaeda valiti, kuna need asuvad autori kodulinnas ning olid ühtlasi ka autori praktikalasteaiad. Tartu linna lasteaedade valikul otsiti suuremaid lasteaedu, kus on palju rühmi ja õpetajaid, et ühest lasteaiast saaks võimalikult palju potentsiaalseid vastajaid ning et lasteaedade külastamise peale kuluks vähem aega.

Kokku paluti lasteaedades vastata 74 õpetajal, kellest vastas 65 (87,8%). Järgnevas tabelis (vt Tabel 1) on kirjeldatud valimi taustaandmeid ehk vanust, sugu ja tööstaaži. Kõik uurimuses osalenud rühmaõpetajad olid naised. Õpetajate keskmine vanus oli 47 aastat (SD = 11,6; Min = 22 aastat; Max = 66 aastat) ning keskmine tööstaaž 22 aastat (SD = 12,5; Min = 6 kuud; Max = 45 aastat).

Tabel 1. Valimi taustaandmete kirjeldus

| | Arv | Protsent (%) |
|--------------|-----|--------------|
| Vanus: | | |
| 21-30 aastat | 7 | 11 |
| 31-40 aastat | 13 | 20 |
| 41-50 aastat | 13 | 20 |
| 51-60 aastat | 25 | 38 |
| 61-70 aastat | 7 | 11 |
| Sugu: | | |
| M | 0 | 0 |
| N | 65 | 100 |
| Tööstaaž: | | |
| Kuni 1 aasta | 2 | 3 |
| 1-5 aastat | 6 | 9 |
| 6-10 aastat | 9 | 14 |
| 11-15 aastat | 7 | 11 |
| 16-20 aastat | 9 | 14 |
| 21-25 aastat | 5 | 8 |
| 26-30 aastat | 6 | 9 |
| 31-35 aastat | 12 | 18 |
| 36-40 aastat | 7 | 11 |
| Üle 40 aasta | 2 | 3 |

Mõõtevahendid

Andmeid koguti viieosalise paber kandjal ankeediga (vt Lisa 1), mis koostati suuresti varasemate uurimuste mõõtevahendite (Männik, 2018; Shah, 2011; Väljak, 2016) põhjal. Mõned väited olid autori enda poolt koostatud, tuginedes osaliselt teoreetilisele taustale.

Ankeedi esimese osa kaks avatud küsimust olid autori poolt koostatud. Õpetajatel paluti kirjutada tegureid, mis nende arvates kõige enam soodustavad ja takistavad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega. Ankeedi teises osas tuli õpetajatel viie palli skaalal märkida, kuivõrd nad nõustuvad üldiste väidetega õpetajatevahelise rühmavälise koostöö kohta. See võimaldas hinnata õpetajate hoiakuid õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes. Ankeedi kolmandas osas paluti õpetajatel viie palli skaalal hinnata koostööd eraldi muusika-, liikumisõpetajaga ning ühe teise rühma õpetajaga. Ankeedis oli küsimuse juures selgitus, et juhul kui lasteaias on mitu muusika- ja/või liikumisõpetajat, siis tuleb hinnata koostööd õpetajaga, kellega tehakse kõige enam koostööd. Samuti tuli teiste rühmade õpetajate seast valida õpetaja, kellega tehakse kõige rohkem koostööd. Ankeedi neljandas osas tuli õpetajatel viie palli skaalal hinnata, kui sageli nad kasutavad 13 koostöövormi muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega. Ankeedi lõpus ehk viiendas osas oli kolm taustaküsimust (vanus, sugu ja tööstaaž).

Ankeedi reliaablused arvutati ankeedi teises, kolmandas ja neljandas osas, iga skaala kohta eraldi (vt Tabel 2). Välja jäeti avatud küsimused koostööd soodustavate ja takistavate tegurite kohta ning taustaküsimused. Ankeedi kolmandas ja neljandas osas arvutati reliaablusi eraldi koostöö kohta muusika-, liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega. Lisaks arvutati teiste rühmade õpetajatega koostöö puhul reliaablusi eraldi igapäevase ja professionaalse koostöö kohta. Valiidsuse suurendamiseks võeti ankeedi lõpliku versiooni koostamisel arvesse tagasisidet ühelt tuttavalt rühmaõpetajalt ja tema kolleegilt (õppealajuhataja-liikumisõpetajalt) ning küsiti eksperthinnangut ühelt Tartu ülikooli alushariduse assistendilt, kes on varem töötanud lasteaiaõpetajana.

Tabel 2. Ankeedi reliaablused osade kaupa

| Faktor | Väidete arv | Cronbach'i alfa |
|---|-------------|-----------------|
| Hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes | 11 | 0,885 |
| Hinnangud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö kohta | | |
| Muusikaõpetajaga | 9 | 0,800 |
| Liikumisõpetajaga | 9 | 0,794 |
| Ühe teise rühma õpetajaga | 9 | 0,781 |
| Koostöövormid õpetajatevahelises rühmavälises koostöös | | |
| Muusikaõpetajaga | 13 | 0,871 |
| Liikumisõpetajaga | 13 | 0,903 |
| Teiste rühmade õpetajatega | 13 | 0,878 |
| Igapäevane koostöö teiste rühmade õpetajatega | 7 | 0,784 |
| Professionaalne koostöö teiste rühmade õpetajatega | 6 | 0,768 |

Protseduur

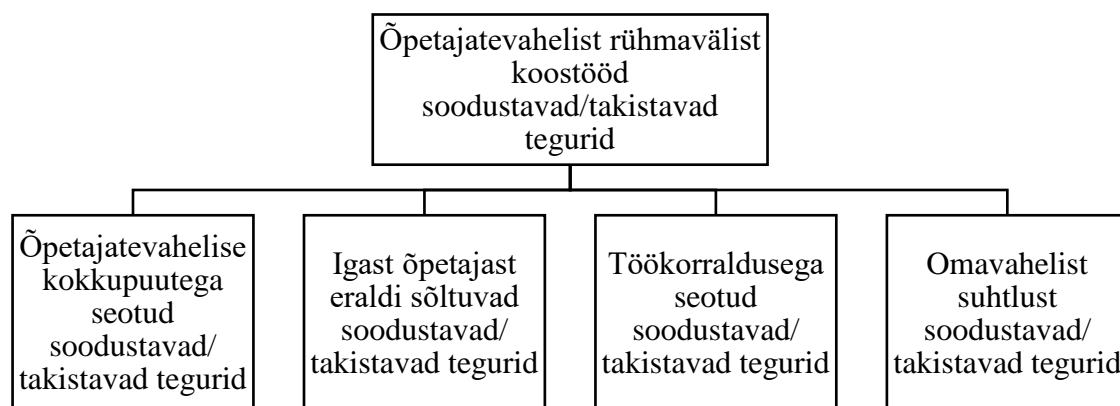
2020. aasta jaanuaris saadeti kümne lasteaia juhtkonnale e-kiri, kus autor tutvustas lühidalt ennast ja antud uurimust ning palus nõusolekut selle läbiviimiseks. Tartu linna lasteaedasisid valiti varuga, kuna arvestati sellega, et nõusolekut uurimuse läbiviimiseks võib olla keerulisem saada. Viis lasteaeda nõustusid uurimuses osalema. Nõusoleku andnud direktorite või õppealajuhatajatega lepiti kokku aeg ankeetide üleandmiseks.

Autor viis igasse lasteaeda vastavalt rühmaõpetajate arvule paber kandjal ankeedid, andes need üle juhtkonnale, kes jagas ankeedid edasi rühmaõpetajatele. Ankeedi alguses oli lühikirjeldus antud uurimuse kohta ning kinnitus vastaja anonüümsuse tagamise kohta. Lisaks olid iga küsimuse juures selged juhised vastamiseks. Konfidentsiaalsuse tagamiseks tuli täidetud ankeet panna tühja ümbrikusse ja see sulgeda. Juhtkondadega lepiti kokku, et ankeedi täitmiseks on õpetajatel aega üks nädal. Autor läks täidetud ankeetidele järele nädala pärast vastavalt kokkulepitud päevale.

Skaalaga küsimustest saadud andmed ning taustaandmed sisestati Exceli tabelisse, millele järgnes andmeanalüüs statistilise andmeanalüüsi paketi SPSS Statistics 25. Kuna osa õpetajaid jättis ankeedis vastamata mitmeid väiteid, siis kaaluti nende vastajate eemaldamist. Samas oleks see valimit märkimisväärselt vähendanud ning valimi suurust arvestades ei peetud vastajate eemaldamist otstarbekaks. Kirjeldava statistika näitajatest kasutati mediaane,

miinimumi, maksimumi ning sagedusjaotusi, taustaandmete puhul ka aritmeetilist keskmist ja standardhälvet. Lisaks arvutati andmeanalüüsi käigus ankeedi erinevate osade reliaablused. Ankeedi teise ja kolmanda osa viie pallise nõustumisskaalaga väited kohandati kolme palliseks, kuna tulemusi sooviti esitada kokkuvõtlikumalt. Omavahel ühendati 5 - „nõustun täielikult“ ja 4 - „pigem nõustun“ ning 1 - „ei nõustu üldse“ ja 2 - „pigem ei nõustu“. Tekkis skaala 1 – „ei nõustu“, 2 – „ei oska öelda“, 3 – „nõustun“. Ankeedi neljandas osas jaotati koostöövormid sarnaselt TALIS 2018. aasta uuringule (Taimalu *et al.*, 2020) igapäevaseks ja professionaalseks koostööks. Andmeanalüüs viidi läbi kummagi koostöö alaliigi kohta eraldi. Skaalaga küsimuste kohta koostati sagedustabelid (vt Lisa 2).

Avatud küsimuste puhul kasutati kvantitatiivset sisuanalüüsi. Alguses sisestati kõik vastused muutmata kujul tekstitöötlusprogrammi MS Word. Seejärel anti igale vastusele nimetus ehk kood. Osa vastuseid olid konkreetsed ja ühe- kuni kahe sõnalised, mistõttu tekkinud kood jäeti täpselt samasuguseks. Samas oli vastustes ka pikemaid fraase ja lauseid, millele tuli anda konkreetsem nimetus. Osa õpetajatest kirjutas, milleks on õpetajatevahelise rühmaväline koostöö kasulik või mis on selle tulemus. Sellised vastused eemaldati, kuna need ei olnud kooskõlas esitatud küsimusega. Esialgseid koodi tekkis kahe küsimuse peale kokku 336 ehk 188 soodustavat ja 148 takistavat tegurit. Järgmise etapina võeti omavahel sarnased koodid kokku, andi neile ühine nimetus ning kirjutati vastamise sagedused. Pärast esialgsete andmete koondamist tekkis 48 erinevat lõplikku koodi: 25 soodustavat ja 23 takistavat tegurit. Sisult sarnaste koodide alusel loodi mõlema küsimuse puhul peaaegu samasuguse nimetusega alamkategoriad, mis erinesid ainult ühe sõna poolest („soodustavad“ või „takistavad“). Lõpptulemusena tekkis kummalegi avatud küsimusele neli alamkategoriat ja üks peakategooria.



Joonis 1. Õpetajatevahelist rühmavälist koostööd soodustavate/takistavate tegurite alamkategoriad

Tulemused

Uurimuse eesmärgist ja uurimisküsimustest lähtuvalt antakse järgnevalt ülevaade, millised on lasteaia rühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes, kuidas hindavad rühmaõpetajad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega, milliseid koostöövorme rühmaõpetajad kasutavad ning millised tegurid soodustavad ja takistavad rühmaõpetajate arvates koostööd.

Rühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes

Enamus õpetajaid hindas väiteid variandiga „pigem nõustun“ või „nõustun täielikult“, seega on järgnevas tabelis (vt Tabel 3) nende vastusevariantide valimise sagedused esitatud kokkuvõtlikult. Kõige rohkem nõustusid õpetajad väidetega „Peaaegu õpetajatöös oluliseks rühmavälist koostööd kolleegidega“, „Ma soovin rühmaväliselt kolleegidega koostööd teha“, „Rühmaväline koostöö võimaldab mul kolleegidelt õppida ning enda õpetamisviise täiendada“ ning „Koostöö kolleegidega võimaldab muuta õppevaldkondade lõimingu efektiivsemaks“. Kõige vähem nõustusid õpetajad väidetega „Rühmaväline koostöö kolleegidega aitab vähendada tööstressi“ ning „Minu arvates tuleks rühmavälisele koostööle rohkem tähelepanu pöörata ja seda soodustada“. Variantide „ei nõustu“ ja „ei oska öelda“ vastamissagedused on leitavad Lisa 2 alt.

Tabel 3. Rühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes

| Väide | Nõustuvad õpetajad (%) |
|--|------------------------|
| Peaaegu õpetajatöös oluliseks rühmavälist koostööd kolleegidega | 95,4 |
| Ma soovin rühmaväliselt kolleegidega koostööd teha | 95,4 |
| Rühmaväline koostöö võimaldab mul kolleegidelt õppida ning enda õpetamisviise täiendada | 95,4 |
| Koostöö kolleegidega võimaldab muuta õppevaldkondade lõimingu efektiivsemaks | 95,4 |
| Rühmaväline koostöö kolleegidega võimaldab laste arengut paremini toetada ning pakkuda neile kvaliteetsemat alusharidust | 95,3 |
| Rühmaväline koostöö kolleegidega toetab minu professionaalset arengut | 92,3 |
| Minu arvates on tähtis, et saan kolleegidega probleeme lahendada ka rühmaväliselt | 92,3 |
| Koostööd tehes on mul võimalik saavutada rohkem kui ainult rühmasisese koostööga | 87,7 |
| Rühmaväline koostöö kolleegidega suurendab minu töömotivatsiooni- ja rahulolu | 83,1 |
| Minu arvates tuleks rühmavälisele koostööle rohkem tähelepanu pöörata ja seda soodustada | 75,4 |
| Rühmaväline koostöö kolleegidega aitab vähendada tööstressi | 70,8 |

Rühmaõpetajate hinnangud õpetajatevahelisele rühmavälisele koostööle

Õpetajatel paluti hinnata koostööd eraldi muusika-, liikumisõpetajaga ning ühe teise rühma õpetajaga. Järgnevas tabelis (vt Tabel 4) on välja toodud väitega nõustuvate õpetajate sagedused. Õpetajad nõustusid kõige rohkem väidetega „Minu suhted selle kolleegiga on koostöised ja toetavad“ ja „Saan seda kolleegi usaldada ning tema abile loota“. Õpetajad hindasid koostööd muusika-, liikumisõpetajaga ning ühe teise rühma õpetajaga üsna sarnaselt, vaid kahe väite „Minu arvates on koostöö selle kolleegiga parandanud minu õpetamise meetodeid“ ning „Tunnen, et sellelt kolleegilt saadud nõuannetest on olnud abi probleemide lahendamisel“ puhul olid hinnangute vahel suuremad erinevused. Vähesed õpetajad nõustusid väitega „Olen tundnud, et probleemid ei lahene (eesmärgid ei täitu) puuduliku koostöö tõttu selle kolleegiga“. Variantide „ei nõustu“ ja „ei oska öelda“ vastamissagedused on leitavad Lisa 2 alt.

Tabel 4. Rühmaõpetajate hinnangud õpetajatevahelisele rühmavälisele koostööle

| Väide | Nõustuvad õpetajad (%) | | |
|---|------------------------|------------------------|-----------------------------|
| | Muusika- õpetajaga | Liikumis- õpetajaga | Teise rühma õpetajaga |
| Minu suhted selle kolleegiga on koostöised ja toetavad | 98,5 | 95,4 | 92,1 |
| Saan seda kolleegi usaldada ning tema abile loota | 98,5 | 95,4 | 93,8 |
| Tunnen, et minu panus koostöösse on toonud positiivseid muutusi laste jaoks | 82,8 | 84,4 | 77,8 |
| Mul on piisavalt aega ja võimalusi koostöö tegemiseks | 81,5 | 81,5 | 78,1 |
| Tunnen, et koostöö selle kolleegiga on mõjutanud minu professionaalset arengut | 76,6 | 76,9 | 81,3 |
| Minu arvates on koostöö selle kolleegiga parandanud minu õpetamise meetodeid | 63,1 | 73,8 | 81,3 |
| Tunnen, et sellelt kolleegilt saadud nõuannetest on olnud abi probleemide lahendamisel | 63,1 | 70,8 | 89,1 |
| Tunnen, et minu panus koostöösse on toonud positiivseid muutusi selle kolleegi jaoks | 58,5 | 55,4 | 62,5 |
| Olen tundnud, et probleemid ei lahene (eesmärgid ei täitu) puuduliku koostöö tõttu selle kolleegiga | 8,1 | 8,1 | 14,8 |

Õpetajatevahelises rühmavälises koostöös kasutatavad vormid

Õpetajatel paluti hinnata, kui sageli nad kasutavad 13 koostöövormi eraldi muusika-, liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega. Järgnevas kahes tabelis (vt Tabelid 5 ja

6) on nimetatud koostöövormide keskmised esinemissagedused, eraldi vastused koostöö kohta muusika-, liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega on leitavad Lisa 2 alt.

Nii igapäevases kui ka professionaalses koostöös oli koostöövorme, mida kasutati sagedamini ja harvemini. Selgus, et kõige sagedamini kasutatav igapäevase koostöö vorm õpetajate endi hinnangul on informatsiooni vahetamine. Umbes pooled vastajatest märkisid, et küsivad vajadusel kolleegilt nõu, jagavad enda tööalaseid probleeme ning vahetavad õppemetoodilisi materjale vähemalt kord nädalas või kuus. Üsna harva esines õpetajate hinnangul koolitustel omandatud teadmiste jagamist kolleegidega ning lasteaia ühisürituste korraldamist, vastavalt 52,8% ja 62,4% õpetajatest vastas, et teeb seda vaid 1-4 korda aastas. 30,1% õpetajatest märkis, et nad ei kasuta mitte kunagi õpetajatevahelises rühmavälises koostöös uute õppematerjalide loomist.

Tabel 5. Koostöövormide keskmised esinemissagedused õpetajatevahelises rühmavälises igapäevases koostöös

| Koostöövorm | Keskmised esinemissagedused (%) | | | | |
|---|---------------------------------|--------------------------|-------------------------|------------------------|-----------------|
| | Vähemalt kord nädalas | Vähemalt kord kuus | 5-10 korda aastas | 1-4 korda aastas | Mitte kunagi |
| Vahetan informatsiooni | 78,5 | 13,8 | 3,6 | 3,6 | 0,5 |
| Küsin vajadusel kolleegilt nõu | 34,6 | 24,4 | 18,1 | 21,8 | 1,1 |
| Jagan enda tööalaseid probleeme | 24,9 | 19,6 | 18,6 | 26,7 | 10,2 |
| Vahetan õppemetoodilisi materjale | 16,9 | 30,2 | 18,5 | 25,4 | 9,0 |
| Jagan kolleegidega koolitustel omandatud teadmisi | 9,8 | 11,9 | 20,2 | 52,8 | 5,2 |
| Korraldan koos lasteaia ühisüritusi | 8,3 | 7,2 | 20,1 | 62,4 | 2,1 |
| Loon uusi õppematerjale | 7,3 | 19,4 | 15,2 | 27,9 | 30,1 |

Professionaalses koostöös esines kõige sagedamini õppetegevuste kavandamist, õppetegevuste läbiviimist ning arutlemist erinevate kasvatuspõhimõtete ja/või õppemeetodite üle (vt Tabel 6). Õpetajad kutsuvad harva kolleege enda õppetegevusi vaatlema ning vaatlevad ise kolleegide õppetegevusi, enamuse õpetajatest teeb seda vaid 1-4 korda aastas. Õpetajad jagavad küllaltki vähe oma kogemusi ja parimaid praktikaid, näiteks 50,8% õpetajatest teeb seda vaid 1-4 korda aastas.

Tabel 6. Koostöövormide keskmised esinemissagedused õpetajatevahelises rühmavälises professionaalses koostöös

| Koostöövorm | Keskmised esinemissagedused (%) | | | | |
|--|---------------------------------|--------------------------|-------------------------|------------------------|-----------------|
| | Vähemalt kord nädalas | Vähemalt kord kuus | 5-10 korda aastas | 1-4 korda aastas | Mitte kunagi |
| Viin läbi õppetegevusi | 48,8 | 4,1 | 9,8 | 21,0 | 16,3 |
| Kavandan õppetegevusi | 39,5 | 26,0 | 12,0 | 13,1 | 9,4 |
| Arutlen erinevate kasvatuspõhimõtete ja/või õppemeetodite üle | 17,9 | 36,3 | 12,1 | 29,0 | 4,7 |
| Vaatlen kolleegide õppetegevusi ning annan neile tagasisidet | 9,3 | 6,7 | 10,8 | 57,4 | 15,9 |
| Jagan oma kogemusi ja parimaid praktikaid | 9,1 | 17,6 | 17,1 | 50,8 | 5,4 |
| Kutsun kolleege enda õppetegevusi vaatlema ning olen avatud tagasisidele | 4,6 | 4,1 | 5,7 | 65,2 | 20,5 |

Õpetajatevahelist rühmavälist koostööd soodustavad tegurid rühmaõpetajate arvates

Ankeedi esimeses osas paluti õpetajatel kirjutada vabas vormis kolm tegurit, mis nende arvates kõige enam soodustavad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega. Nimetatud teguritest moodustati neli alamkategoriat, mis koondusid ühe peakategooria alla (vt Tabel 7). Õpetajatevahelise kokkupuutega seotud soodustavate tegurite alla kuulusid pidev infovahetus (17), ühisürituste korraldamine ja läbiviimine (12), õpetajate koosolekud (9), ideede ja kogemuste jagamine (8), ühised tegevused (koolitused, väljasõidud) õpetajatele (6) ning rühmaõpetaja reaalne osalemine ning kaasatgemine muusika- ja liikumistegevustes (1). Igast õpetajast eraldi sõltuvateks soodustavateks teguriteks pidasid õpetajad koostöövalmidust (12), oskust teistega arvestada (12), motiveeritud töötahet (12), avatud meelt ja positiivsust (9), õpetaja professionaalsust (5), uuendusmeelsust (4) ning laste huvidega arvestamist (3). Töökorraldusega seotud soodustavate tegurite puhul leidsid õpetajad, et koostööd soodustab tööaja sisse planeeritud aeg koostööks (7), muusika- ja liikumistundide toimumine mitu korda nädalas (2), lähedus naaberrühma õpetajatega (1), väike lasteaed, kus on vähe rühmi (1), ühesugused nõuded tegevuste korraldamisele (1) ning võimalus oma rühmast lahkuda (1). Omavahelist suhtlust soodustavate teguritena nimetasid õpetajad ühiseid eesmärke õppe-kasvatustöös (22), häid omavahelisi suhteid (20), avatud suhtlemist (10), vastastikust usaldust (9), varasemaid positiivseid kogemusi koostööga (3) ning reeglitest ja kokkulepetest kinni pidamist (1).

Tabel 7. Õpetajatevahelist rühmavälist koostööd soodustavad tegurid rühmaõpetajate arvates

| Koostööd soodustavad tegurid | Sagedus |
|---|---------|
| Õpetajatevahelise kokkupuutega seotud soodustavad tegurid | 6 |
| Igast õpetajast eraldi sõltuvad soodustavad tegurid | 7 |
| Töökorraldusega seotud soodustavad tegurid | 6 |
| Omavahelist suhtlust soodustavad tegurid | 6 |

Õpetajatevahelist rühmavälist koostööd takistavad tegurid rühmaõpetajate arvates

Sarnaselt eelmise uurimisküsimusega paluti õpetajatel kirjutada kolm tegurit, mis nende arvates kõige enam takistavad õpetajatevahelist rühmavälist koostööd. Nimetatud teguritest moodustati samuti neli alamkategoriat, mis koondusid ühe peakategooria alla (vt Tabel 8). Õpetajatevahelise kokkupuutega seotud takistavad tegurid olid vähene infovahetus (12), vähene teiste õpetajate tegevuste vaatlus (1) ning rühmaõpetaja mitteosalemine muusika- ja liikumistegevustes (1). Igast õpetajat eraldi sõltuvate takistavate teguritena nimetasid õpetajad tahtmatust teha koostööd (21), paindlikkuse puudumist (17), mugavustsooni kinni jäämist (6), õpetaja ebaprofessionaalsust (4), oma arvamuse enda teada jätmist (2), teiste töö kritiseerimist (2) ning kriitikatalumatust (1) Töökorraldusega seotud takistavateks teguriteks pidasid õpetajad aja puudust (25), erinevast töögraafikust ja/või suurest majast tingitud vähest kokkupuudet (10), erinevaid nõudeid tegevuste korraldamisele (1), ühisürituse korraldamist ainult ühe rühma poolt (1), keeldu lahkuda rühmast, jättes õpetaja abi laste juurde (1) ning seda, et liikumisõpetaja ei ole mõeldud noorematele rühmadele (1). Omavahelist suhtlust takistavad tegurid olid õpetajate arvates omavahelised halvad suhted (18), eriarvamused (11), ühiste eesmärkide puudumine (5), usalduse puudumine (4), mööda rääkimine (2), lubadustest mitte kinni pidamine (1) ning mittekonstruktiivne tagasiside (1). Kolm õpetajat kirjutasid, et neil ei ole õpetajatevahelises rühmavälises koostöös ühtegi takistust.

Tabel 8. Õpetajatevahelist rühmavälist koostööd takistavad tegurid rühmaõpetajate arvates

| Koostööd takistavad tegurid | Sagedus |
|--|---------|
| Õpetajatevahelise kokkupuutega seotud takistavad tegurid | 3 |
| Igast õpetajast eraldi sõltuvad takistavad tegurid | 7 |
| Töökorraldusega seotud takistavad tegurid | 6 |
| Omavahelist suhtlust takistavad tegurid | 7 |

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised on lasteaiarühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes, kuidas nad hindavad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega, milliseid koostöövorme rühmaõpetajad kasutavad ning millised tegurid soodustavad ja takistavad rühmaõpetajate arvates koostööd. Antud peatükis arutletakse põhiliste uurimustulemuste üle ning võrreldakse neid varasemate uurimuste ja teoreetiliste käsitlustega. Peatüki lõpus tuuakse välja antud töö piirangud, praktiline väärtus ning antakse soovitusi edaspidisteks uurimusteks.

Rühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes

Rühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes olid valdavalt positiivsed. Õpetajad pidasid rühmavälise koostööd oluliseks ning soovisid seda teha, mis on ühtlasi ka eeldusteks koostöö edukale toimimisele. Martsiku (2014) uuringust selgus samuti, et kõik õpetajad ja õpetaja abid pidasid peale rühmasisese koostöö väga oluliseks koostööd teiste rühmade õpetajate ja õpetaja abidega. Õpetajate hinnangul võimaldas rühmaväline koostöö kolleegidelt õppida ning enda õpetamisviise täiendada, mis ühtib ka teoreetilises taustas välja tooduga, et koostöö võimaldab üksteiselt õppida (Johnson *et al.*, 2012; Väljak, 2016). Õpetajad nõustusid sellega, et rühmaväline koostöö toetab nende professionaalset arengut, mida kinnitavad ka mitmed varasemad uurimused (Taimalu *et al.*, 2020; Übius *et al.*, 2014). Õpetajate hinnangul võimaldas rühmaväline koostöö õppevaldkondade lõimingu efektiivsemaks muuta. See tulemus sarnaneb Kõõra (2016) uuringus leitud, kus õpetajate arvates oli nende omavahelise koostöö üheks positiivseks tulemuseks lõiming, kuna õpilastel kinnistusid teemad paremini ja loodi ainetevahelisi seoseid. Õpetajate hinnangul võimaldas rühmaväline koostöö laste arengut paremini toetada ning pakkuda neile kvaliteetsemat alusharidust, mis peakski olema kõikide õpetajate ühine eesmärk ning seega motiveeriv tegur koostöö tegemiseks.

Mitmed õpetajad ei osanud öelda, kas rühmaväline koostöö aitab vähendada tööstressi ning osa õpetajaid ei nõustunud sellega. Samuti ei olnud kõik õpetajad veendunud, et rühmaväline koostöö suurendab nende töömotivatsiooni- ja rahulolu. Samas arvasid Kõõra (2016) uuringus osalenud õpetajad, et koostöö suurendab õpetajatöö suhtes entusiasmi ja pühendumist ning teisalt vähendab stressi ja töölt puudumist. Lisaks on leitud, et õpetajatevaheline koostöö mõjutab positiivselt õpetajate töörahulolu ning enesetõhusust (Taimalu *et al.*, 2020; Übius *et al.*, 2014). Tulemuste erinevused võrreldes varasemate uurimustega võisid olla tingitud näiteks sellest, et rühmaõpetajad teevad koostööd eelkõige

oma rühma siseselt, seega võib oletada, et rühmasisesel koostööl on võrreldes rühmavälise koostööga suurem mõju tööstressi vähenemisele ning töömotivatsiooni- ja rahulolu suurenemisele. Uurimuses osalenud lasteaedades rakendati valdavalt kahe õpetaja süsteemi. Varasemate uurimustega sarnane tulemus oleks võinud ilmnedu ühe õpetaja süsteemis töötavate rühmaõpetajatega, kes vastutavad sarnaselt kooliõpetajatega õppe- ja kasvatustöö eest üksinda ning seega võib rühmaväline koostöö rohkem mõjutada nende tööstressi vähenemist ning töömotivatsiooni- ja rahulolu suurenemist.

Rühmaõpetajate hinnangud õpetajatevahelisele rühmavälisele koostööle

Rühmaõpetajate hinnangul olid nende suhted muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega koostõised ja toetavad. Õpetajad tundsid, et saavad nimetatud kolleege usaldada ning nende abile loota. Martsiku (2014) uuringus pidasid kahe rühma õpetajad ja õpetaja abid koostööd teiste rühmadega heaks, kuid nende arvates oli koostöös veel arenguruumi. Enamus õpetajaid tundis, et koostöö nii muusika-, liikumisõpetajatega kui ka teiste rühmade õpetajatega on mõjutanud nende professionaalset arengut. Paljude rühmaõpetajate hinnangul oli nende panus koostöösse toonud positiivseid muutusi laste jaoks, samas kolleegide puhul olid positiivseid muutusi märganud ainult pooled vastanud õpetajatest. Selline erinevus laste ja kolleegide vahel võis olla tingitud sellest, et rühmaõpetajad puutuvad oma rühma lastega tunduvalt enam kokku kui muusika- ja liikumisõpetajate ning teiste rühmade õpetajatega, mistõttu võivad positiivsed muutused olla rohkem märgatavad. Väljaku (2016) uurimuses nii suurt erinevust õpilaste ja kolleegide vahel ei leitud ning positiivseid muutusi märgati kolleegide puhul isegi veidi enam kui õpilaste puhul.

Mõnevõrra vastuoluline tulemus oli see, et paljude rühmaõpetajate hinnangul oli neil piisavalt aega ja võimalusi koostöö tegemiseks, kuigi kõige suuremaks koostööd takistavaks teguriks peeti ajapuudust. Antud tulemus võis olla tingitud sellest, et õpetajatel tuli ühes väites koos hinnata, kas neil on piisavalt nii aega kui võimalusi koostöö tegemiseks. Kui „aega“ ja „võimalusi“ oleks saanud hinnata eraldi, siis võib-olla oleks tulemus erinev olnud. Kõige suuremad erinevused koostöös muusika-, liikumisõpetaja ning ühe teise rühma õpetaja vahel olid väidetes „Minu arvates on koostöö selle kolleegiga parandanud minu õpetamise meetodeid“ ja „Tunnen, et sellelt kolleegilt saadud nõuannetest on olnud abi probleemide lahendamisel“. Nimelt, nende väidetega nõustuti kõige vähem koostöös muusikaõpetaja kohta, märksa enam liikumisõpetaja kohta ja kõige rohkem teise rühma õpetaja kohta. Kuna tavaliselt ei ole rühmaõpetajatel kohustust viia läbi muusika- ja

liikumistegevusi, siis on võimalik, et rühmaõpetajad keskenduvad rohkem ülejäänud valdkondadele ning teevad õppemeetodite osas pigem koostööd teiste rühmade õpetajatega. Samuti puutuvad rühmaõpetajad kokku sarnaste probleemidega ning seega küsitakse ilmselt nõu pigem üksteiselt kui muusika- ja liikumisõpetajatelt. Seda kinnitab ka saadud tulemus, et rühmaõpetajad küsisid nõu sagedamini teiste rühmade õpetajatelt ning jagasid nendega oma tööalaseid probleeme. Erinevalt Väljaku (2016) uuringus osalenud kooliõpetajatest olid vaid üksikud rühmaõpetajad tundnud, et eesmärgid ei täitu puuduliku koostöö tõttu kolleegidega, millest võib järeldada, et hea koostöö tulemusena on saanud õpetajate ühised eesmärgid valdavalt saavutatud.

Õpetajatevahelises rühmavälises koostöös kasutatavad vormid

Õpetajatevahelist rühmavälisest koostööd esines nii igapäevase kui professionaalse koostöö näol. Mõlema koostöö alaliigi puhul oli koostöövorme, mida õpetajad kasutasid sagedamini ja mida harvemini, kuid kõige enam ja teistest vormidest tunduvalt rohkem rakendati informatsiooni vahetamist ning üsna vähe üksteise õppetegevuste vaatlemist ja tagasisidestamist. Ka Männiku (2018) tegevusuuringust selgus, et õpetajatevaheline koostöö lasteaed-alkoolis toimus peamiselt infovahetamise tasemel. Mitmed uurimused on näidanud, et professionaalset koostööd esineb tunduvalt vähem kui igapäevast koostööd (Sukamägi, 2019; Taimalu *et al.*, 2020; Übius *et al.*, 2014). Näiteks, 2018. aasta TALIS uuringust selgus, et 34% õpetajatest pole mitte kunagi kolleegide tunde vaadelnud ega tagasisidestanud (Taimalu *et al.*, 2020). Käesolevas töös vastas veidi üle kümnendiku õpetajatest, et pole mitte kunagi rühmaväliselt kolleegide õppetegevusi vaadelnud ega neile tagasisidet andnud ning viiendik õpetajatest pole mitte kunagi ise kolleegi enda õppetegevusi vaatlema kutsunud. Kõõra (2016) uuringust leiti, et üldhariduskoolide õpetajad väärtustasid nii igapäevast kui ka professionaalset koostööd. Õpetajad pidasid küll oluliseks kolleegide tundide vaatlemist ja tagasiside andmist, kuid osades koolides ei tehta seda ajapuuduse ja tundide vaatlemise kombe puudumise tõttu.

Huvitava asjaoluna selgus, et kuigi mitmed rühmaõpetajad pidasid üheks koostööd soodustavaks teguriks ühisürituste korraldamist ja läbiviimist, tegi seda peaaegu kaks kolmandikku õpetajatest vaid 1-4 korda aastas. Selline tulemus võis olla tingitud sellest, et lasteaedades võidakse korraldada ühisüritusi ainult ühe rühma poolt, mida märkis ka üks vastanud õpetajatest. Samas töid Martsiku (2014) uuringus osalenud õpetajad ja õpetaja abid välja, et teiste rühmade õpetajatega tehakse koostööd just eelkõige ühisürituste korraldamisel ja läbiviimisel. Küllaltki vähe jagasid õpetajad rühmaväliselt koolitustel omandatud teadmisi.

Sarnane tulemus leiti Männiku (2018) uurimusest, kus lasteaiadepetajad tegid seda samuti rohkem oma rühma siseselt. Samas on käesoleva töö autoril kogemus ühe praktikalasteaiaga, kus on tavaks, et õppenõukogudes koostavad õpetajad kolleegidele lühikokkuvõtte koolitusel omandatud teadmistest, et ka teised õpetajad saaksid oma töös uusi meetodeid rakendada.

Õpetajatevahelist rühmavälist koostööd soodustavad ja takistavad tegurid rühmaõpetajate arvates

Käesolevas töös nimetasid rühmaõpetajad mitmeid soodustavaid ja takistavaid tegureid, mida on ka varasemates uurimustes kirjeldatud. Üks enim mainitud soodustav tegur oli head omavahelised suhted, mida pidasid oluliseks ka Martsiku (2014) ja Treali (2014) uuringus osalenud lasteaiadepetajad ja õpetaja abid. Õpetajate arvates soodustas koostööd motiveeritud töötahe, mis sarnaneb Forte ja Florese (2014) uuringus leituga, kus õpetajad pidasid koostöö takistajaks motivatsiooni puudumist. Sarnaselt Martsiku (2014), Shakenova (2017) ja Treali (2014) uuringute tulemustega, pidasid õpetajad koostöö soodustajaks ühiseid eesmärke ning omavahelist usaldust. Õpetajate nimetasid koostööd soodustavate teguritena veel tööaja sisse planeeritud aega koostööks, ühisürituste korraldamist ja läbiviimist ning reeglitest ja kokkulepetest kinni pidamist, mis ühtib Martsiku (2014) uuringus osalenud õpetajate ja õpetaja abide arvamusega.

Õpetajad pidasid üheks koostöö soodustajaks oskust teistega arvestada, mis sarnaneb Martsiku (2014) ja Treali (2014) uuringutes leituga, kus lasteaiadepetajate ja õpetaja abide arvates oli koostöö tegemisel oluline üksteisega arvestada ning kõigi osapoolte arvamused ära kuulata. Samuti pidasid Kõõra (2016) uuringus osalenud õpetajad koostöö takistajaks vaid iseenda huvidega arvestamist ning koostöö soodustajaks kompromissivalmidust.

Rühmaõpetajate arvates soodustasid koostööd nii tööajasisesed- kui välised ühised tegevused, näiteks koolitused, koosolekud ja väljasõidud. See tulemus sarnaneb Martsiku (2014) uuringus leituga, kus kõik õpetajad ja õpetaja abid arvasid, et koostöö parendamiseks võiks toimuda rohkem koosolekuid, ühisüritusi ja ühiseid koolitusi, millest kõik töötajad saaksid osa võtta. Õpetajad pidasid koostöö juures oluliseks ka varasemaid positiivseid kogemusi koostööga, mis sarnaneb Maini (2007) uuringus leituga, kus üheks koostööd soodustavaks teguriks peeti kogemust koostöö tegemises. Õpetajad arvates olid koostööd soodustavad tegurid ka koostöövalmidus ja paindlikkus, mis ühtib varasemate uurimustega (Main, 2007; Treal, 2014). Seejuures ühed enim nimetatud koostööd takistavad tegurid olid paindlikkuse puudumine ning tahtmatus teha koostööd.

Rühmaõpetajate arvates oli kõige suuremaks takistavaks teguriks ajapuudus, mida kinnitavad ka mitmed varasemad uurimused (Jao & McDougall, 2016; Karindi & Tamm, 2019; Martsik, 2014). Arvatavasti keskenduvad õpetajad eelkõige rühmasisesele koostööle ning rühmavälise koostöö jaoks jääb aega vähem. Sarnaselt käesoleva uurimusega on leitud, et vastumeelsus ja negatiivne hoiak koostöö suhtes ja õpetajatevahelised erimeelsused takistavad koostööd (Jao & McDougall, 2016; Karindi & Tamm, 2019). Õpetajate arvates takistas koostööd veel üksteisest mööda rääkimine, mida tõid välja ka Martsiku (2014) uuringus osalenud õpetajad ja õpetaja abid. Rühmaõpetajad pidasid takistavaks teguriks mugavustsooni kinni jäämist, nagu Kõõra (2016) uuringus pidasid üldhariduskoolide õpetajad selleks mugavust ja passiivsust.

Koostööd takistavaks teguriks peeti ühiste eesmärkide puudumist, mis ühtib Treali (2014) uuringus osalenud õpetajate ja õpetaja abide arvamusel. Sarnaselt Martsiku (2014) ja Treali (2014) uuringutes osalenud õpetajate ja õpetajate abide seisukohaga takistas rühmaõpetajate arvates koostööd vähene infovahetus. Õpetajad pidasid koostöö takistajaks veel suurest majast ja/või erinevast töögraafikust tingitud vähest kokkupuudet ning koostöö soodustajaks väikest maja, kus on vähe rühmi. Martsiku (2014) uuringus osalenud õpetajad ja õpetaja abid sõnul kohtusid nad teiste rühmade õpetajate ja õpetaja abidega 1-2 tundi päevas, enamasti õuesoleku ajal. Kõõra (2016) uuringus peeti suurt kollektiivi soodustavaks teguriks, kuna siis on palju kolleege, kellega koostööd teha. Samas peeti suurt kollektiivi ka takistavaks teguriks, kuna kõik õpetajad ei tunne üksteist lähemalt ning ei puutu omavahel eriti kokku.

Töö piirangud, praktiline väärtus ja soovitusel edaspidisteks uurimusteks

Käesoleva töö piiranguks võib pidada seda, et uurimuse tulemusi ei ole võimalik kogu Eesti lasteaedadele üldistada. Samuti on töö kitsaskohaks see, et ankeedis jätsid mõned õpetajad hindamata mitmeid väiteid, mistõttu võib nende ülejäänud vastuste usaldusväärsuses kahelda. Nende vastajate andmed oleks olnud korrektne eemaldada, kuid see oleks küllaltki väikest valimit märkimisväärselt vähendanud, mistõttu ei peetud seda otstarbekaks. Töö piiranguks on ka see, et õpetajatevahelise koostöö kohta on lasteaia kontekstis tehtud väga vähe uurimusi, mistõttu teoreetiline ülevaade põhineb enamasti kooliõpetajate seas läbi viidud uurimustel.

Käesoleva töö praktiliseks väärtuseks võib pidada seda, et autorile teadaolevalt pole lasteaedades lähemalt uuritud õpetajatevahelist rühmavälist koostööd. Õpetajad on oma rühma siseselt küll alati koostööd teinud, kuid pole teada, kui võrd teevad õpetajad rühmaväliselt koostööd. Õpetajatevahelist rühmavälist koostööd võib võrrelda

üldhariduskoolide õpetajate vahelise koostööga, kus õpetajad teevad koostööd teiste aineõpetajatega. Antud uurimus annab kahe linna lasteaedade põhjal esmase ülevaate, millised on rühmaõpetajate hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes, kuidas nad hindavad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega, milliseid koostöövorme rühmaõpetajad kasutavad ning millised tegurid soodustavad ja takistavad rühmaõpetajate arvates koostööd. Uurimuses osalenud rühmaõpetajad ja lasteaedade juhtkonnad saavad tutvuda töö tulemustega, mille põhjal on võimalik õpetajatevahelist rühmavälist koostööd oma lasteaia siseselt parendada.

Edaspidi võiks sarnasel teemal uurimust läbi viia ka teistes Eesti piirkondades, et saada laiemat ülevaadet õpetajatevahelisest rühmavälisest koostööst. Lisaks oleks antud teemat huvitav uurida väiksemates lasteaedades või eralasteaedades ning võrrelda tulemusi suuremate lasteaedadega. Samuti võiks õpetajatevahelist rühmavälist koostööd uurida erinevates personalisüsteemides töötavate rühmaõpetajate seas, näiteks võivad ühe ja kahe õpetaja süsteemis töötavate õpetajate hinnangud olla sellele erinevad. Antud uurimus andis ülevaate õpetajatevahelisest rühmavälisest koostööst rühmaõpetajate hinnangul, kuid oleks huvitav uurida ka muusika- ja liikumisõpetajate hinnanguid või arvamusi koostöö kohta rühmaõpetajatega.

Tänuõnad

Soovin tänada kõiki uurimuses osalenud rühmaõpetajaid ning lasteaedade juhtkondi, kes andsid nõusoleku uurimuse läbiviimiseks. Tänan Riina Tamme ja Tiina Kivisalu ankeedile tagasiside andmise eest ning Heily Leolat eksperthinnangu eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kätlin Beilmann

/allkirjastatud digitaalselt/

19.05.2020

Kasutatud kirjandus

Coke, P. K. (2005). Practicing what we preach: An argument for cooperative learning opportunities for elementary and secondary educators, *Education*, 126 (2), 392-398.

Eesti elukestva õppe strateegia 2020. (s.a.). Külastatud aadressil

<https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>

Egodawatte, G., McDougall, D., & Stoilescu, D. (2011). The effects of teacher collaboration in Grade 9 Applied Mathematics, *Educ Res Policy Prac*, 10, 189–209.

Forte, A.M., & Flores, M.A. (2014). Teacher collaboration and professional development in the workplace: a study of Portuguese teachers, *European Journal of Teacher Education*, 37(1), 91-105.

Jao, L., & McDougall, D. (2016). Moving beyond the barriers: supporting meaningful teacher collaboration to improve secondary school mathematics, *Teacher Development*, 20(4), 557-573.

Johnson, S.M., Kraft, M.A., & Papay, J.P. (2012). How context matters in high-need schools: The effects of teachers' working conditions on their professional satisfaction and their students' achievement. *Teachers College Record*, 114(10), 1-39.

Kajak, E. (2016). *Meeskonnatöö edendamise lasteaias erinevates struktuuriüksustes tuginedes väärtustele*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool.

Karindi, K., & Tamm, R. (2019). *Lasteaiadõpetajate ja eripedagoogi koostöö erivajadustega laste üldoskuste arengu toetamisel*. Publitseerimata magistrیتöö. Tartu Ülikool.

Kasak, K. (2014). *Koolieelsete lasteasutuste õpetajate enesetõhusus ja selle seosed õpetajate kollektiivse tõhususe, juhtkonna poolse toetuse tajumise ja taustateguritega*. Publitseerimata magistrیتöö. Tartu Ülikool.

Kelchtermans, G. (2006). Teacher collaboration and collegiality as workplace conditions. A review. *Zeitschrift für Pädagogik*, 52(2), 220-237.

Kilp, S. (2016). *Õpiabirühma õpetajate ja tavaklassi õpetajate koostöö ühe kooli näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). *Riigi Teataja I 2008*, 23, 152. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>

- Kutsestandard: Õpetaja, tase 6.* (2020). Külastatud aadressil <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/exportPdf/10747319/>
- Kõõra, A. (2016). *Üldhariduskoolide õpetajate arvamused õpetajatevahelisest koostööst koolis*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Leonard, L., & Leonard, P. (2003). The Continuing Trouble with Collaboration: Teachers Talk, *Current Issues in Education*, 6(15), 1-10.
- Main, K. (2007). *A Year-Long Study of the Formation and Development of Middle Years' Teaching Teams*. Doctoral dissertation. Griffith University, Australia.
- Martsik, M. (2014). *Õpetaja ja õpetaja-abi koostöö Viljandi valla kahes koolieelses lasteasutuses*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool.
- Männik, M.-L. (2018). *Õpetajate koostööaja sisseviimine lasteaed-alkooli näitel*. Publitseerimata magistr töö. Tallinna Ülikool
- Reeves, P.M., Pun, W.H., & Chung, K.S. (2017). Influence of teacher collaboration on job satisfaction and student achievement, *Teaching and Teacher Education*, 67, 227-236.
- Shah, M. (2011). The Dimensionality of Teacher Collegiality and the Development of Teacher Collegiality Scale. *International Journal of Education*, 3(2), 1-20.
- Shakenova, L. (2017). The Theoretical Framework of Teacher Collaboration, *Khazar Journal of Humanities and Social Sciences*, 20(2), 34-48.
- Sukamägi, E. (2019). *Klassiõpetajate enesetõhusus, koostöö kolleegidega ja nendevahelised seosed Tartu linna ja maakonna klassiõpetajate näitel*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.
- Taimalu, M., Uibu, K., Luik, P., Leijen, Ä., & Pedaste, M. (2020). *OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS 2018 tulemused, 2. osa*. Tallinn: SA Innove
- Treal, I. (2014). *Meeskonnatöö tõhustamise võimalused õpetaja ja õpetaja abi koostöös*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool.
- Uggur, A. (2011). *Koolieelse lasteasutuse direktori roll koostöökolmnurgas direktor-lapsevanem-õpetaja*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.
- Vetema, E. (2015). *Õpetajate arvamused omavahelisest koostööst õpetaja abidega*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool.

Voelkel, R.H. (2011). *A Case Study of the Relationship between Collective Efficacy and Professional Learning Communities*. Doctoral dissertation. University of California & California State University.

Väljak, M. (2016). *LP-mudel ja õpetajate koostöö Tartu koolide näitel*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.

Williams, M.L. (2010). *Teacher Collaboration as Professional Development in a Large, Suburban High School*. Doctoral dissertation. University of Nebraska–Lincoln.

Übius, Ü., Kall, K., Loogma, K., & Ümarik, M. (2014). *Rahvusvaheline vaade õpetamisele ja õppimisele. OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS 2013 tulemused*. Tallinn: SA Innove.

Üldharidusprogramm 2018-2021: õppekava ja õppekorraldus. (s.a.). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/6_uldharidusprogramm_2018-2021.pdf

Lisad

Lisa 1. Ankeet lasteaia rühmaõpetajatele

Lugupeetud lasteaiaõpetaja!

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala tudeng ning palun Teie abi oma bakalaureusetöö „Rühmaõpetajate hinnangud koostööle muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega Tartu ja Jõgeva linna lasteaedade näitel“ koostamisel. Selle ankeedi täitmine annab teile hea võimaluse mõelda rühmavälisele koostööle kolleegidega ja seda analüüsida. Ankeet on anonüümne, Teie vastuseid ei seostata Teie isikuga ja kasutatakse vaid üldistatud kujul uurimistöö raames. Palun vastake kõigile küsimustele, skaalaga küsimustes tõmmake ring ümber Teile sobivale vastusevariandile. Ankeedi täitmine võtab aega umbes 20 minutit.

Ette tänades

Kätlin Beilmann

e-mail: beilmannkatlin@gmail.com

Palun kirjutage 3 tegurit, mis Teie arvates kõige enam soodustavad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega.

- 1.
- 2.
- 3.

Palun kirjutage 3 tegurit, mis Teie arvates kõige enam takistavad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega.

- 1.
- 2.
- 3.

| | | | | | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mul on piisavalt aega ja võimalusi koostöö tegemiseks | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Tunnen, et koostöö selle kolleegiga on mõjutanud minu professionaalset arengut | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Minu arvates on koostöö selle kolleegiga parandanud minu õpetamise meetodeid | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Tunnen, et sellelt kolleegilt saadud nõuannetest on olnud abi probleemide lahendamisel | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Olen tundnud, et probleemid ei lahene (eesmärgid ei täitu) puuduliku koostöö tõttu selle kolleegiga | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Tunnen, et minu panus koostöösse on toonud positiivseid muutusi selle kolleegi jaoks | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Tunnen, et minu panus koostöösse selle kolleegiga on toonud positiivseid muutusi laste jaoks | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |

Palun märkige, kui sageli kasutate järgnevaid koostöövorme muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega. Palun vastake igas reas ja iga õpetaja kohta eraldi. Seega, igas reas peaksite ringi tõmbama ümber kolmes eri kohas – eraldi muusika- ja liikumisõpetaja ning teiste rühmade õpetajate kohta. Vastamiseks kasutage skaalat: 5 – vähemalt kord nädalas, 4 – vähemalt kord kuus, 3 – 5-10 korda aastas, 2 – 1-4 korda aastas, 1 – mitte kunagi. Kui Teie jaoks ei ole täpselt sobivat varianti, siis valige pakutud variantidest sobivale kõige lähedasem.

| Koostöövormid | Muusikaõpetajaga | | | | | Liikumisõpetajaga | | | | | Teiste rühmade õpetajatega | | | | |
|-----------------------------------|------------------|---|---|---|---|-------------------|---|---|---|---|----------------------------|---|---|---|---|
| Vahetan informatsiooni | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Kavandan õppetegevusi | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Viin läbi õppetegevusi | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Vahetan õppemethodilisi materjale | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Loon uusi õppematerjale | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |

| | | | | | | | | | | | | | | | |
|--|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Korraldan koos lasteaia ühisüritusi | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Kutsun kolleege enda õppetegevusi vaatlema ning olen avatud tagasisidele | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Vaatlen kolleegide õppetegevusi ning annan neile tagasisidet | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Jagan oma kogemusi ja parimaid praktikaid | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Jagan kolleegidega koolitustel omandatud teadmisi | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Arutlen erinevate kasvatuspõhimõtete ja/või õppemeetodite üle | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Jagan enda tööalaseid probleeme | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Küsin vajadusel kolleegilt nõu | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |

Taustaküsimused

Teie sugu: M / N

Teie vanus:

Teie tööstaaž lasteaiaõpetajana:

Tänan väga, et leidsite aega vastamiseks!

Lisa 2. Skaalaga küsimuste detailsed uurimistulemused

Rühmaõpetajate üldised hoiakud õpetajatevahelise rühmavälise koostöö suhtes (protsendid kolme palli skaalal)

| Väide | Ei nõustu | Ei oska öelda | Nõustun |
|--|-----------|---------------|---------|
| Pean õpetajatöös oluliseks rühmavälise koostööd kolleegidega | 4,6 | 0 | 95,4 |
| Ma soovin rühmaväliselt kolleegidega koostööd teha | 3,1 | 1,5 | 95,4 |
| Minu arvates tuleks rühmavälisele koostööle rohkem tähelepanu pöörata ja seda soodustada | 6,2 | 18,5 | 75,4 |
| Minu arvates on tähtis, et saan kolleegidega probleeme lahendada ka rühmaväliselt | 1,5 | 6,2 | 92,3 |
| Rühmavälise koostöö kolleegidega toetab minu professionaalset arengut | 3,1 | 4,6 | 92,3 |
| Rühmavälise koostöö võimaldab mul kolleegidelt õppida ning enda õpetamisviise täiendada | 1,5 | 3,1 | 95,4 |
| Koostööd tehes on mul võimalik saavutada rohkem kui ainult rühmasisesel koostööl | 1,5 | 10,8 | 87,7 |
| Rühmavälise koostöö kolleegidega võimaldab laste arengut paremini toetada ning pakkuda neile kvaliteetsemat alusharidust | 4,7 | 0 | 95,3 |
| Koostöö kolleegidega võimaldab muuta õppevaldkondade lõimimist efektiivsemaks | 3,1 | 1,5 | 95,4 |
| Rühmavälise koostöö kolleegidega suurendab minu töömotivatsiooni- ja rahulolu | 7,7 | 9,2 | 83,1 |
| Rühmavälise koostöö kolleegidega aitab vähendada tööstressi | 9,2 | 20 | 70,8 |

Rühmaõpetajate hinnangud õpetajatevahelisele rühmavälisele koostööle (protsendid kolme palli skaalal eraldi koostöö kohta muusika-, liikumisõpetajaga ning ühe teise rühma õpetajaga)

| Väide | Kolleeg | Ei nõustu | Ei oska öelda | Nõustun |
|--|---------|-----------|---------------|---------|
| Minu suhted selle kolleegiga on koostöölise ja toetavad | MÕ | 0 | 1,5 | 98,5 |
| | LÕ | 1,5 | 3,1 | 95,4 |
| | TRÕ | 1,6 | 6,3 | 92,1 |
| Saan seda kolleegi usaldada ning tema abile loota | MÕ | 1,5 | 0 | 98,5 |
| | LÕ | 1,5 | 3,1 | 95,4 |
| | TRÕ | 1,6 | 4,7 | 93,8 |
| Mul on piisavalt aega ja võimalusi koostöö tegemiseks | MÕ | 6,2 | 12,3 | 81,5 |
| | LÕ | 9,2 | 9,2 | 81,5 |
| | TRÕ | 12,5 | 9,4 | 78,1 |
| Tunnen, et koostöö selle kolleegiga on mõjutanud minu professionaalset arengut | MÕ | 6,3 | 17,2 | 76,6 |
| | LÕ | 1,5 | 21,5 | 76,9 |
| | TRÕ | 3,1 | 15,6 | 81,3 |

| | | | | |
|---|-----|------|------|------|
| Minu arvates on koostöö selle kolleegiga parandanud minu õpetamismeetodeid | MÕ | 12,3 | 24,6 | 63,1 |
| | LÕ | 4,6 | 21,5 | 73,8 |
| | TRÕ | 4,7 | 14,1 | 81,3 |
| Tunnen, et sellelt kolleegilt saadud nõuannetest on olnud abi probleemide lahendamisel | MÕ | 10,8 | 26,2 | 63,1 |
| | LÕ | 4,6 | 24,6 | 70,8 |
| | TRÕ | 3,1 | 7,8 | 89,1 |
| Olen tundnud, et probleemid ei lahene (eesmärgid ei täitu) puuduliku koostöö tõttu selle kolleegiga | MÕ | 79 | 12,9 | 8,1 |
| | LÕ | 77,4 | 14,5 | 8,1 |
| | TRÕ | 72,1 | 13,1 | 14,8 |
| Tunnen, et minu panus koostöösse on toonud positiivseid muutusi selle kolleegi jaoks | MÕ | 6,2 | 35,4 | 58,5 |
| | LÕ | 6,2 | 38,5 | 55,4 |
| | TRÕ | 3,1 | 34,4 | 62,5 |
| Tunnen, et minu panus koostöösse on toonud positiivseid muutusi laste jaoks | MÕ | 4,7 | 12,5 | 82,8 |
| | LÕ | 3,1 | 12,5 | 84,4 |
| | TRÕ | 1,6 | 20,6 | 77,8 |

Märkus. *MÕ – muusikaõpetaja, LÕ – liikumisõpetaja, TRÕ – üks teise rühma õpetaja

Koostöövormide esinemissagedused õpetajatevahelises rühmavälises igapäevases koostöös (protsendid viie palli skaalal eraldi koostöö kohta muusika-, liikumisõpetajaga ning teiste rühmade õpetajatega)

| Koostöövorm | Kolleeg | Vähemalt kord nädalas | Vähemalt kord kuus | 5-10 korda aastas | 1-4 korda aastas | Mitte kunagi |
|---|---------|-----------------------|--------------------|-------------------|------------------|--------------|
| Vahetan informatsiooni | MÕ | 84,6 | 12,3 | 1,5 | 1,5 | 0 |
| | LÕ | 80 | 12,3 | 3,1 | 3,1 | 1,5 |
| | TRÕ | 70,8 | 16,9 | 6,2 | 6,2 | 0 |
| Vahetan õppemethodilisi materjale | MÕ | 15,6 | 26,6 | 17,2 | 31,3 | 9,4 |
| | LÕ | 12,9 | 22,6 | 14,5 | 33,9 | 16,1 |
| | TRÕ | 22,2 | 41,3 | 23,8 | 11,1 | 1,6 |
| Loon uusi õppematerjale | MÕ | 6,3 | 19 | 12,7 | 30,2 | 31,7 |
| | LÕ | 4,8 | 19 | 12,7 | 23,8 | 39,7 |
| | TRÕ | 10,9 | 20,3 | 20,3 | 29,7 | 18,8 |
| Korraldan koos lasteaia ühisüritusi | MÕ | 7,7 | 9,2 | 24,6 | 58,5 | 0 |
| | LÕ | 7,7 | 6,2 | 20 | 63,1 | 3,1 |
| | TRÕ | 9,4 | 6,3 | 15,6 | 65,6 | 3,1 |
| Jagan kolleegidega koolitustel omandatud teadmisi | MÕ | 10,9 | 10,9 | 20,3 | 54,7 | 3,1 |
| | LÕ | 10,9 | 10,9 | 17,2 | 48,4 | 12,5 |
| | TRÕ | 7,7 | 13,8 | 23,1 | 55,4 | 0 |
| Jagan enda tööalaseid probleeme | MÕ | 19,4 | 19,4 | 21 | 27,4 | 12,9 |
| | LÕ | 22,6 | 12,9 | 14,5 | 33,9 | 16,1 |
| | TRÕ | 32,8 | 26,6 | 20,3 | 18,8 | 1,6 |
| Küsin vajadusel kolleegilt nõu | MÕ | 30,2 | 20,6 | 23,8 | 23,8 | 1,6 |
| | LÕ | 32,3 | 17,7 | 21 | 27,4 | 1,6 |
| | TRÕ | 41,3 | 34,9 | 9,5 | 14,3 | 0 |

Märkus. *MÕ – muusikaõpetaja, LÕ – liikumisõpetaja, TRÕ – teiste rühmade õpetajad

Koostöövormide esinemissagedused õpetajatevahelises rühmavälises professionaalses koostöös (protsendid viie palli skaalal eraldi koostöö kohta muusika-, liikumisõpetajaga ning teiste rühmade õpetajatega)

| Koostöövorm | Kolleeg | Vähemalt kord nädalas | Vähemalt kord kuus | 5-10 korda aastas | 1-4 korda aastas | Mitte kunagi |
|--|---------|-----------------------|--------------------|-------------------|------------------|--------------|
| Kavandan õppetegevusi | MÕ | 47,7 | 29,2 | 6,2 | 10,8 | 6,2 |
| | LÕ | 39,1 | 29,7 | 10,9 | 10,9 | 9,4 |
| | TRÕ | 31,7 | 19 | 19 | 17,5 | 12,7 |
| Viin läbi õppetegevusi | MÕ | 59,3 | 1,7 | 11,9 | 15,3 | 11,9 |
| | LÕ | 58,6 | 1,7 | 8,6 | 19 | 12,1 |
| | TRÕ | 28,6 | 8,9 | 8,9 | 28,6 | 25 |
| Kutsun kolleege enda õppetegevusi vaatlema ning olen avatud tagasisidele | MÕ | 3,1 | 4,6 | 6,2 | 66,2 | 20 |
| | LÕ | 3,1 | 4,6 | 6,2 | 63,1 | 23,1 |
| | TRÕ | 7,7 | 3,1 | 4,6 | 66,2 | 18,5 |
| Vaatlen kolleegide õppetegevusi ning annan neile tagasisidet | MÕ | 10,8 | 9,2 | 9,2 | 55,4 | 15,4 |
| | LÕ | 10,8 | 7,7 | 10,8 | 55,4 | 15,4 |
| | TRÕ | 6,2 | 3,1 | 12,3 | 61,5 | 16,9 |
| Jagan oma kogemusi ja parimaid praktikaid | MÕ | 8,1 | 17,7 | 14,5 | 56,5 | 3,2 |
| | LÕ | 8,1 | 17,7 | 12,9 | 51,6 | 9,7 |
| | TRÕ | 11,1 | 17,5 | 23,8 | 44,4 | 3,2 |
| Arutlen erinevate kasvatuspõhimõtete ja/või õppemeetodite üle | MÕ | 14,3 | 34,9 | 9,5 | 33,3 | 7,9 |
| | LÕ | 14,3 | 33,3 | 9,5 | 36,5 | 6,3 |
| | TRÕ | 25 | 40,6 | 17,2 | 17,2 | 0 |

Märkus. *MÕ – muusikaõpetaja, LÕ – liikumisõpetaja, TRÕ – teiste rühmade õpetajad

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kätlin Beilmann,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Rühmaõpetajate hinnangud koostööle muusika- ja liikumisõpetajatega ning teiste rühmade õpetajatega Tartu ja Jõgeva linna lasteaedade näitel“, mille juhendaja on Merle Taimalu, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kätlin Beilmann

19.05.2020